

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Ιταλός ποινολόγος Τσεζάρε Μπεκαρία στο έργο του «Περί εγκλημάτων και ποινών» γράφει: Σκοπός της ποινής, δεν είναι η εκδίκηση, αλλά ο σωφρονισμός αυτού που διέπραξε το αδίκημα και ο παραδειγματισμός των άλλων. Άρα, ο σκοπός της ποινής είναι η πρόληψη υπό δύο έννοιες: γενική πρόληψη του κακού, δηλαδή να αποτρέψει πολλούς άλλους από το να θελήσουν να αδικήσουν (παραδειγματισμός) και ειδική πρόληψη, να αποτρέψει, δηλαδή, το συγκεκριμένο άτομο από το να ξαναεγκληματίσει. [...]

...Υπάρχει, τέλος, και το θέμα της θανατικής «ποινής», που τα τελευταία χρόνια επανέρχεται διαρκώς στο πεδίο των έντονων συζητήσεων, λόγω της κατακόρυφης αύξησης της βίας και του εγκλήματος. Προσωπικά, πιστεύουμε πως η εκτέλεση του ενόχου δεν είναι λύση αλλά ούτε και ποινή. Κάθε ποινή, όπως είπαμε προοιμακά, πρέπει να έχει το στοιχείο του σωφρονισμού, θα ήταν αφέλεια, λοιπόν, να μιλάμε για σωφρονισμό, αναφερόμενοι σε μελλοθάνατους. Όσον αφορά στον τομέα του παραδειγματισμού, κυριαρχεί η άποψη πως η θανάτωση του εγκληματία είναι το **αποτελεσματικότερο** μέτρο αποτροπής. Η «αποτελεσματικότητα» όμως αυτή οφείλεται στο φόβο, και όταν η συμπεριφορά των πολιτών καθορίζεται από αυτόν, τότε είναι σωστότερο να μιλάμε για τρομοκρατία κι όχι για δημοκρατία. Η δημοκρατία απαιτεί ελευθερία κι η ελευθερία σημαίνει δυνατότητα επιλογών, χωρίς τρομοκρατικούς εξαναγκασμούς. Όταν όμως ο φόβος χαράζει την κατεύθυνση των πράξεων μας, δημιουργεί τον τρομοκρατημένο υπήκοο, που είναι ανίκανος να υπηρετήσει τη δημοκρατία. Εξάλλου, ο φόβος δεν εξαλείφει το έγκλημα, απλώς, το αναβάλλει.

Ακόμη, η θανατική εκτέλεση, ως ακραία περίπτωση ποινής, οδηγεί τον εγκληματία σε ακραίες αποφάσεις μέσα από ψυχολογικές διαδικασίες, που καταλήγουν στο να εγκληματεί, αδιαφορώντας για τη θανατική του καταδίκη. Όταν, δηλαδή, ο εγκληματίας γνωρίζει πως η τιμωρία που θα του επιβληθεί είναι ο θάνατος, οδηγείται σε περισσότερο **ειδεχθή** εγκλήματα, για να εκδικηθεί από τα πριν το θάνατο του. Θα είναι ίσως ανεπίτρεπτη μορία, να επαναφέρουμε τη θανάτωση ως τιμωρία. Γιατί, ας μη μας διαφεύγει πως πάντοτε **εμφωλεύει** ο κίνδυνος της ηρωοποίησης. Συχνά **ειδεχθείς** εγκληματίες, που εκτελέστηκαν, πέρασαν στο θρόνο, έγιναν τραγούδι και λαϊκά ινδάλματα. Ο θάνατος τους λειτούργησε στη λαϊκή συνείδηση, μ' έναν ιδιότυπο τρόπο, ώστε να προβάλλονται ως **πρόμαχοι** των λαϊκών συμφερόντων κατά της κρατικής εξουσίας.

Πέρα από όλα αυτά, η θανατική εκτέλεση **απαιτεί** κι εκτελεστές. Είναι θλιβερό να υπάρχουν και' επάγγελμα δήμιοι, ακόμη θλιβερότερο θανατοποινίτες να εξαγοράζουν τη ζωή τους με το να γίνονται δήμιοι και ακόμη πιο τραγικό κάποια ανυποψίαστα παιδιά του λαού, που καλούνται να υπηρετήσουν την πατρίδα, να μεταβάλλονται ξαφνικά κάποιο πρωινό σε μέλη εκτελεστικού αποσπασματος. Να συμμετέχουν, δηλαδή, στην εκτέλεση κάποιου, που έστω κι αν κακούργος, δεν παύει να είναι άνθρωπος. Κάποτε στο παρελθόν είχαμε περιπτώσεις αυτοκτονίας στρατιωτών και πάντα περιπτώσεις βαθύτατων ψυχικών κλονισμών. Ας προστεθεί ακόμη ότι η δημόσια εκτέλεση αποτελούσε παλιά είδος λαϊκού θεάματος, που σημαίνει πως ο λαός εθιζόταν στο αίμα ή ερεθιζόταν από το αίμα. Άρα, ούτε κι από την άποψη αυτή βλέποντας το ζήτημα, μπορούμε να θεωρήσουμε τη θανατική τιμωρία ως ποινή.

Έτσι, λοιπόν, η ακραία ποινή του θανάτου θεωρήθηκε ακραίο έγκλημα και, κατά συνέπεια, αποτελούσε ανάγκη η κατάργησή της για τη βελτίωση της λειτουργίας της δικαιοσύνης, για την περισσότερη ασφάλεια των πολιτών και κυρίως για την ηθικοποίηση τους. Επί αιώνες η θανατική ποινή εφαρμοζόταν αδιάλειπτα και συστηματικά. Αυτό δεν έκανε τους ανθρώπους ηθικότερους. Έπρεπε, λοιπόν, να βρεθούν νέοι τρόποι για την **περιστολή** και **καταστολή** του εγκλήματος. Η κατάργηση της θανατικής ποινής βοήθησε θετικά προς την κατεύθυνση αυτή. Αναγνωρίστηκε πως ένα κεφάλι γίνεται καλύτερο, όταν το μορφώνεις κι όχι όταν το..... κόβεις.

Σ. ΚΑΡΓΑΚΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (100 περίπου λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να βρείτε τους τρόπους πειθούς στην 1^η παράγραφο.

- B2. Ποια συλλογιστική πορεία ακολούθησε ο συγγραφέας στην 4^η παράγραφο; Μονάδες 5
- B3. Σε ποιο γραμματειακό είδος ανήκει το κείμενο; Τεκμηριώστε την άποψή σας. Μονάδες 5
- B4. Να γράψετε ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις: αποτελεσματικότερο, εξαλείφει, περιστολή, ειδεχθή, εμφωλεύει. Μονάδες 5
- B5. Να σχολιάσετε την τελευταία φράση του κειμένου σε μία παράγραφο. (Αναγνωρίστηκε ...κόβεις) Μονάδες 5

Γ. Σε άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να καταθέσετε τα επιχειρήματά σας εναντίον της θανατικής ποινής επικαλούμενοι ανθρωπιστικούς –και όχι μόνο – λόγους ενώ ταυτόχρονα να εξετάσετε τον ευρύτερο ρόλο της ποινής(500 - 600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ο συγγραφέας αναφέρεται στο σωφρονισμό του δράστη και τον παραδειγματισμό των άλλων ως στοιχεία που πρέπει να χαρακτηρίζουν την ποινή. Όσον αφορά τη θανατική ποινή, ούτε σωφρονίζει ούτε παραδειγματίζει. Η αποτελεσματικότητα της έγκειται στον παροδικό τρόπο των πολιτών, κάτι που υπονομεύει τη δημοκρατία. Άλλωστε, η θανατική ποινή ωθεί τους επίδοξους εγκληματίες σε πιο φρικιαστικά εγκλήματα, ενώ η θανάτωση των εγκληματιών προκάλεσε ενίοτε την ηρωοποίησή τους. Ο συγγραφέας επισημαίνει επίσης τις ψυχολογικές συνέπειες των δημίων-εκτελεστών της ποινής και κλείνει τονίζοντας ότι αποτελεί πρόοδο η εύρεση νέων τρόπων για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.

B1. Στην 1η § αρχικά ο συγγραφέας κάνει **επίκληση στην αυθεντία**. Επικαλείται έναν μεγάλο ποινικολόγο, τον Τσεζάρε Μπεκαρία, με συγκεκριμένη αναφορά στο έργο του «Περί εγκλημάτων και ποινών».

Στη συνέχεια, με βάση την άποψη του Μπεκαρία, κάνει **επίκληση στη λογική αναπόσπαστος ένα επιχείρημα**.

1 η προκειμένη: «Σκοπός της ποινής δεν είναι η εκδίκηση»

2η προκειμένη: «Είναι ο σωφρονισμός αυτού που διέπραξε το αδίκημα και ο παραδειγματισμός των άλλων».

Συμπέρασμα: Άρα σκοπός της ποινής είναι η πρόληψη υπό δύο έννοιες: γενική... ζαναεγκληματίσει.

B2. Ο Σ. Καργάκος στην 4η § ξεκινά με ειδικά στοιχεία και καταλήγει σε μια γενική διαπίστωση - αρχή. Πράγματι, αρχικά επισημαίνει την ανάγκη ύπαρξης εκτελεστών (της ποινής). Αναφέρει έπειτα τις ψυχολογικές συνέπειες αυτών που καλούνται να εφαρμόσουν την ποινή και τον εθισμό του κοινού στο αίμα απ' τη μακροχρόνια εφαρμογή της θανατικής ποινής. Και καταλήγει ότι ούτε με βάση αυτές τις συνέπειες της η θανατική τιμωρία μπορεί να θεωρείται ποινή. Άρα, ακολουθείται πορεία απ' το ειδικό προς το γενικό, δηλαδή **επαγωγική**.

B3. Το κείμενο του Σ. Καργάκου ανήκει στο γραμματειακό είδος του δοκιμίου και μάλιστα του αποδεικτικού δοκιμίου. Ο συγγραφέας πραγματεύεται το θέμα της θανατικής ποινής με **διαχρονική προοπτική** και εκθέτει τους **προσωπικούς του προβληματισμούς**. Η

γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι κατεξοχήν αναφορική / λογική, ενώ το ύφος προσεγγίζει περισσότερο τον επιστημονικό λόγο. Σκοπός του συγγραφέα είναι να πείσει για την ορθότητα των απόψεών του, γι αυτό άλλωστε χρησιμοποιεί ως κύριο τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική, κι η σκοπιά του είναι αντικειμενική. Ως προς την οργάνωση του κειμένου στην προλογική παράγραφο εκθέτει το θέμα (ο σκοπός της ποινής) ενώ στο κύριο μέρος ο προσκομίζει το υλικό για να αποδείξει τη θέση του αναφορικά με το ότι η θανατική ποινή δεν αποτελεί λύση. Τέλος, στον επίλογο προτείνει νέους τρόπους καταστολής του εγκλήματος εστιάζοντας στο ρόλο της παιδείας.

B4. αποτελεσματικότερο : δραστικότερο

εξαλείφει: καταργεί

ειδεχθή: φρικιαστικά

εμφωλεύει : παραμονεύει

περιστολή : περιορισμός

B5. Απαραίτητη προϋπόθεση για να περιοριστεί η διάπραξη αξιόποινων πράξεων είναι η παιδεία η παροχή της οποίας είναι ευθύνη της πολιτείας. Μέσω της παιδείας ο άνθρωπος θα γαλουχηθεί με ηθικές αξίες και αρετές όπως είναι ο σεβασμός στην ανθρώπινη αξία, η τήρηση των νόμων, η υπακοή στους άγραφους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς. Η ολοκληρωμένη παιδεία και αγωγή θα εξευγενίσει τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου έτσι ώστε να αποτελέσει ένα υγιές κοινωνικό μέλος ακολουθώντας έναν ηθικό τρόπο διαβίωσης. Έτσι οι αντικοινωνικές - εγκληματικές πράξεις θα περιοριστούν και η πολιτεία δε θα αναγκάζεται να προβαίνει στην τιμωρία των δραστών.

Γ. Η θανατική ποινή ενάντια στο πνεύμα των νόμων

Η παγκόσμια κοινότητα έγινε πρόσφατα μάρτυρας αποτρόπαιων σκηνών από την εκτέλεση θανατοποινιτών. Με την αφορμή αυτή ανακύπτει το θέμα της σκοπιμότητας της θανατικής ποινής αλλά και γενικότερα του ρόλου της ποινής στο πλαίσιο ενός δημοκρατικού και ανθρωπιστικού καθεστώτος. Αναμφίβολα είναι αδύνατο να υπάρξει κοινωνία απροσάτευτη απέναντι στο έγκλημα. Γι αυτό το λόγο το κράτος επιβάλλεται να παίρνει μέτρα καταστολής αξιόποινων πράξεων με στόχο τη μείωση της εγκληματικότητας. Ωστόσο η επιβολή της εσχάτης των ποινών, της θανατικής ποινής συνιστά παρωχημένο τρόπο απονομής της δικαιοσύνης, ένδειξη κρατικής ασυδοσίας και πνευματικού σκοταδισμού. Πιο συγκεκριμένα :

Ζήτημα 1

- Η ζωή είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου - η επιβολή της αντιβαίνει στις αρχές του ανθρωπισμού και του χριστιανισμού.
- Απάνθρωπος ο ψυχικός βασανισμός που υφίσταται ο θανατοποινίτης ο οποίος γνωρίζει τον επικείμενο θάνατό του.
- Σε περίπτωση δικαστικής πλάνης η ποινή δεν έχει επανορθωτικό χαρακτήρα-δεν υπάρχουν περιθώρια αναθεώρησης της δίκης.
- Η θεσμοθέτηση της θανατικής ποινής από την πολιτεία αποτελεί προσβολή του πολιτισμού, των ανθρώπινων δικαιωμάτων κλονίζει η ίδια η κοινωνία τους θεσμούς της λειτουργώντας διασπαστικά, έρχεται σε αντίθεση με τη δημοκρατική της υφή. → η κρατική εξουσία εξομοιώνεται με τον εγκληματία
- Στηρίζει την αυθεντία της κρατικής εξουσίας- χρησιμοποιείται κυρίως από ανελεύθερα καθεστάτα.
- Η οδύνη για το θάνατο αγαπημένων προσώπων δεν εξισορροπείται με το θάνατο του θύτη.

- Η κοινωνία τιμωρεί έτσι τους συγγενείς του εγκληματία –δεν ευθύνονται
- Οδηγεί σε παρακμή αφού προκαλεί το φόβο των πολιτών αναπτύσσοντας την επιθετικότητα.
- Η επιβολή της θανατικής ποινής δεν υλοποιεί πνεύμα ισονομίας. Επιβάλλεται, συνήθως, σε εγκληματίες από:
  - ασθενέστερα κοινωνικο -οικονομικά στρώματα
  - περιθωριακές ομάδες
  - μετανάστες ή μειονότητες.
  - Σπάνια έχει επιβληθεί σε άτομα θεωρούμενα κοινωνικά επιφανή.
- Η ιστορία άλλωστε έχει αποδείξει ότι η θανατική ποινή επιβάλλεται από τα δικτατορικά καθεστώτα, τα οποία προφασιζόμενα τη δημόσια ασφάλεια, την αξιοποιούν για την εξόντωση των πολιτικών τους αντιπάλων.

Ζήτημα 2

Συνετισμός - επανένταξη και επανακοινωνικοποίηση των έγκλειστων. Η πολιτεία να εκσυγχρονίσει το σωφρονιστικό σύστημα, να αναμορφώσει τον εγκληματία προσφέροντας του εφόδια για την ομαλή επανένταξη του.

- Η πολιτεία οφείλει να δώσει έμφαση στη διαμόρφωση κοινωνικών συνθηκών που θα προλαμβάνουν την εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς
- Το ζητούμενο είναι η αναμόρφωση του σωφρονιστικού συστήματος, ο εκσυγχρονισμός και η εξυγίανση των φορέων του
- Στόχος της ποινής πρέπει να είναι η διαπαιδαγώγηση, ο σωφρονισμός- η νουθεσία, η αναμόρφωση του χαρακτήρα, καταστολή της αντικοινωνικής του συμπεριφοράς, ομαλή επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο όχι η εκδίκηση. → αποκτηνώνει τον άνθρωπο – η βία αναπαράγει βία - ξυπνά τα ένστικτα ζώου στον άνθρωπο.
- Να αποβλέπει στον παραδειγματισμό των υπολοίπων μελών και να αποτρέπει αποτελεσματικά τη διάπραξη ειδεχθών εγκλημάτων (γενική πρόληψη). →μείωση της εγκληματικότητας, καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικής συμπεριφοράς.
- Η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από κάθε λογής αυθαιρεσίες , να διαμορφώνει αίσθημα ασφάλειας για τους πολίτες, αφού υπερασπίζεται με τον πιο δυναμικό τρόπο το δικαίωμα της ζωής → ανάπτυξη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.
- Αποκατάσταση δικαίου → νομιμοφροσύνη των πολιτών → εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας.

Γενικότερα, όταν η ποινή χρησιμοποιείται ως μέσο εκδίκησης δεν εκπληρώνει το βασικό σκοπό της, την καταπολέμηση της παραβατικότητας. Η ποινή του θανάτου όχι μόνο δεν υπηρετεί την προσπάθεια για να επανέλθει ο εγκληματίας βελτιωμένος στους κόλπους της κοινωνίας αλλά συγχρόνως εισάγει τη δυσπιστία των πολιτών στο θεσμό της πολιτείας, ως διαμορφωτής ηθικής ανάπλασης των εγκληματιών. Βασικότερο όπλο της πολιτείας άλλωστε είναι η παιδεία και όχι η βία.